

Податкова та митна служби України: історія і сьогодення

Податки – це ціна, яку ми платимо за можливість жити в цивілізованому суспільстві.

Олівер Уенделл Холмс-старший

Оподаткування наряду з вмінням писати, будувати і вирощувати хлібні злаки, водночас з правопорядком, армією й самою державою стало неодмінною ознакою цивілізації. Більше того – діяльність суспільно-державних інститутів, реалізація досягнень цивілізації в монетарному вираженні оплачуються коштом податків. Тим самим податки належать до критично важливих умов існування держав і життєдіяльності суспільств. Держава і податки пов'язані нерозривними узами.

Податки – могутній засіб впливу на історичні події, на економіку і соціальну сферу, на почуття й поведінку людей. Словом, – знання про податки та оподаткування, крім економічних категорій і показників, оперує поняттями етики, моралі, психології, соціології. Податки мають філософський зміст, оскільки є частиною існування людини. Ще перші філософи Древньої Греції та Риму характеризували податки як суспільно необхідне та корисне явище.

Збір податків – виключне право держави.

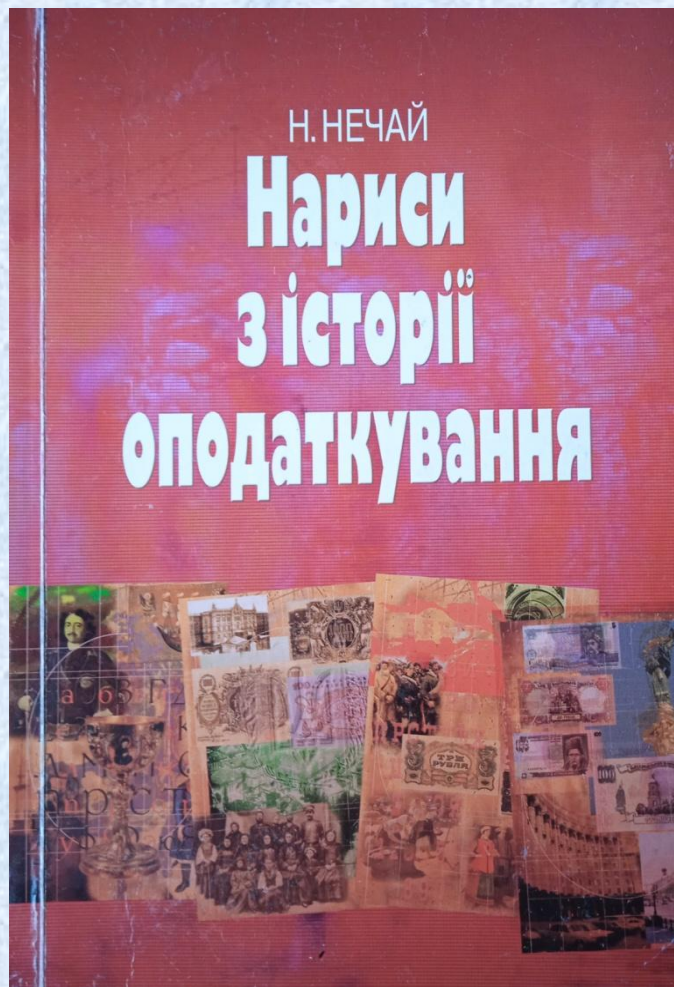
Податки – основа формування бюджету країни, а отже і фінансування цілої низки суспільно необхідних галузей життя: освіти, науки, культури, медицини, соціальних та економічних програм, утримання державного апарату.

**Податковий кодекс України :
нормат. докум. з урахув. останніх змін
в ред. станом на 10.01.22 р. (відповід.
офіц. тексту). – Суми : ТОВ «ВВП
НОТІС», 2022. – 500 с. –
(Законодавство України).**

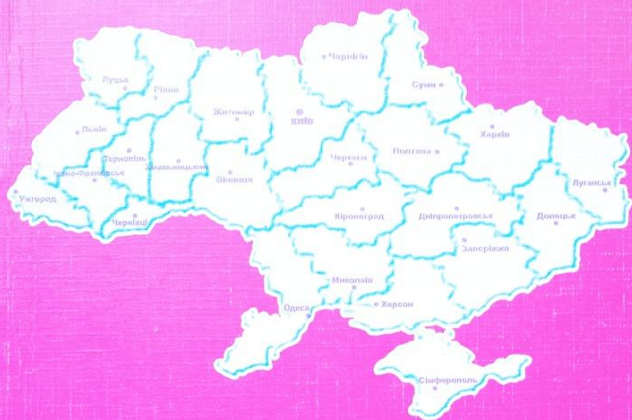
Станом на 10.01.2022 р.

Нечай Н. В. Нариси з історії оподаткування / Н. В. Нечай. – Київ : Вісник податкової служби України, 2002. – 144 с. : іл.

У книзі розповідається про розвиток податкової системи з найдавніших часів до наших днів, відслідковується роль податків у житті суспільства.

Ф.О. Ярошенко
В.Л. Павленко

ІСТОРІЯ ПОДАТКІВ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ярошенко Ф. О. Історія податків та оподаткування в Україні : навч. посіб. / Ф. О. Ярошенко, В. Л. Павленко. – Ірпінь : АДПСУ, 2002. – 240 с.

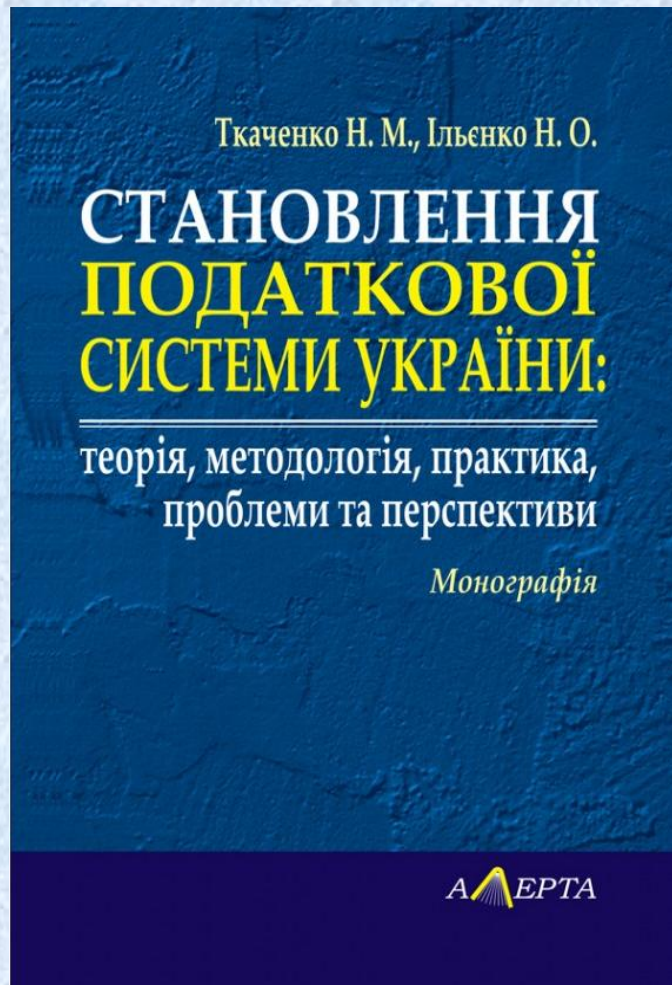
Розкрито зміст найдавнішої системи податків Київської Русі (IX–XIII ст.); сплати податків Литово–Польської доби (поч. XIV – поч. XVI ст.); податкової системи козацької держави 1648–1654 рр.; податкової системи сер. XVI – поч. XX ст.; становлення і розвитку податкової системи України; теоретичний аналіз періоду 1991–2001 рр.; модернізація державної податкової служби України.

В.Л. Андрущенко, Т.В. Тучак

**МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ
ІМПЕРАТИВИ ПОДАТКІВ
ТА ОПОДАТКУВАННЯ
(західна традиція)**

Андрущенко В. Л. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція) : монографія / В. Л. Андрущенко, Т. В. Тучак . – Київ : Алерта, 2013. – 384 с.

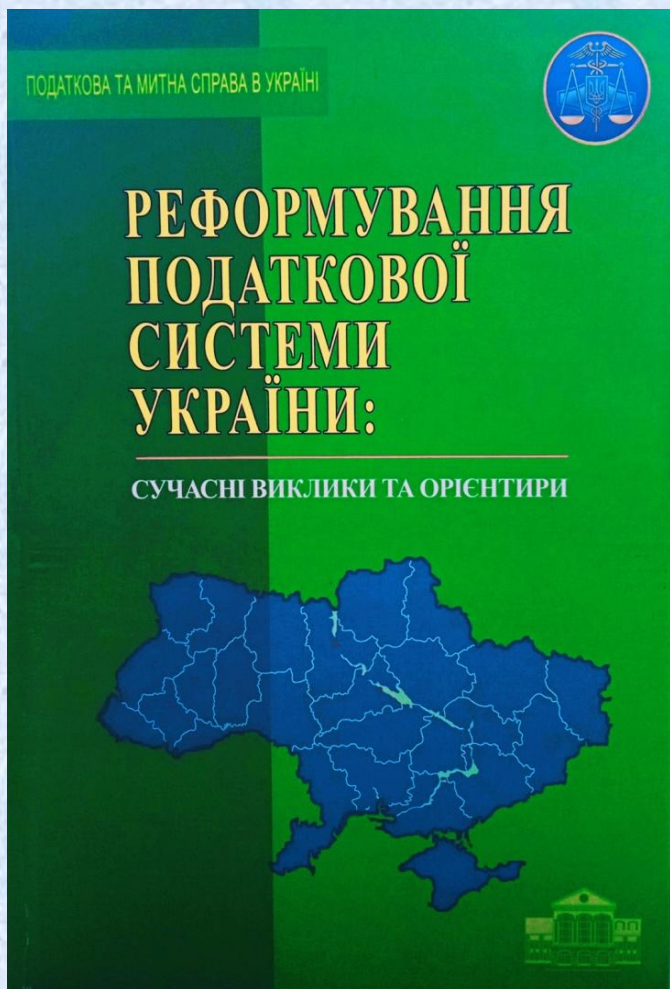
У монографії розкрито поняття та інститути оподаткування морально-етичного характеру. Розкрито виникнення й сутність традиційних західних уявлень про оподаткування, зокрема: справедливість в оподаткуванні, моральні аспекти ветхозавітного і новозавітного періодів історії податків, фіскальна соціологія, податкова держава, фіскальний федералізм.

Ткаченко Н. М. Становлення податкової системи України: теорія, методологія, практика, проблеми та перспективи : монографія / Н. М. Ткаченко, Н. О. Ільєнко ; НАН України ; НДІ праці і зайнятості населення. – Київ : Алерта, 2015. – 664 с.

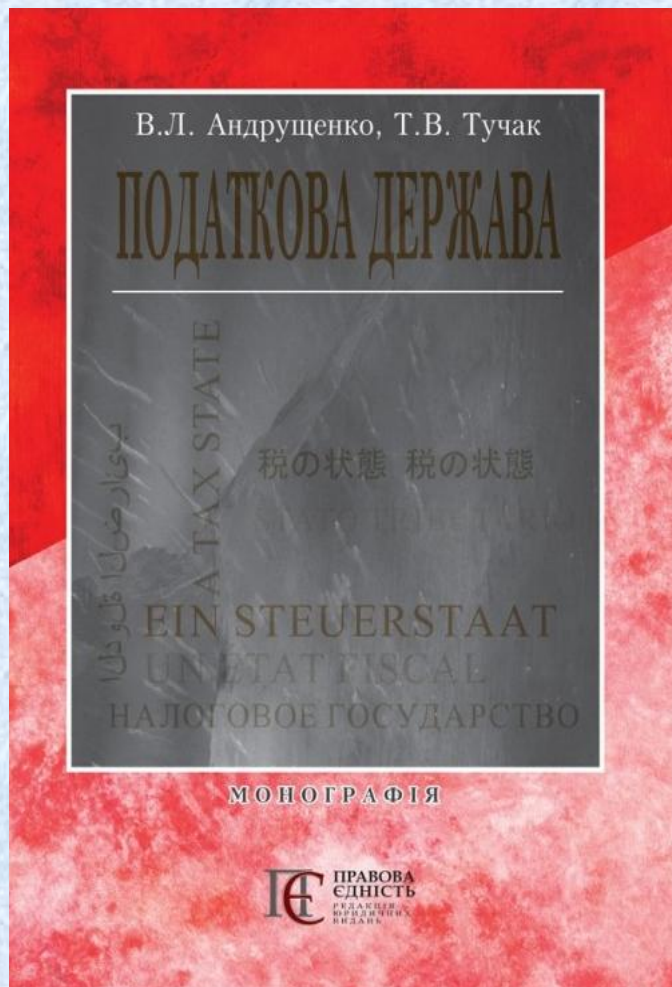
Монографія призначена для науковців, урядовців, депутатів, працівників ДПС в Україні, викладачів, студентів, практиків, а також усім, хто цікавиться податковою системою України.

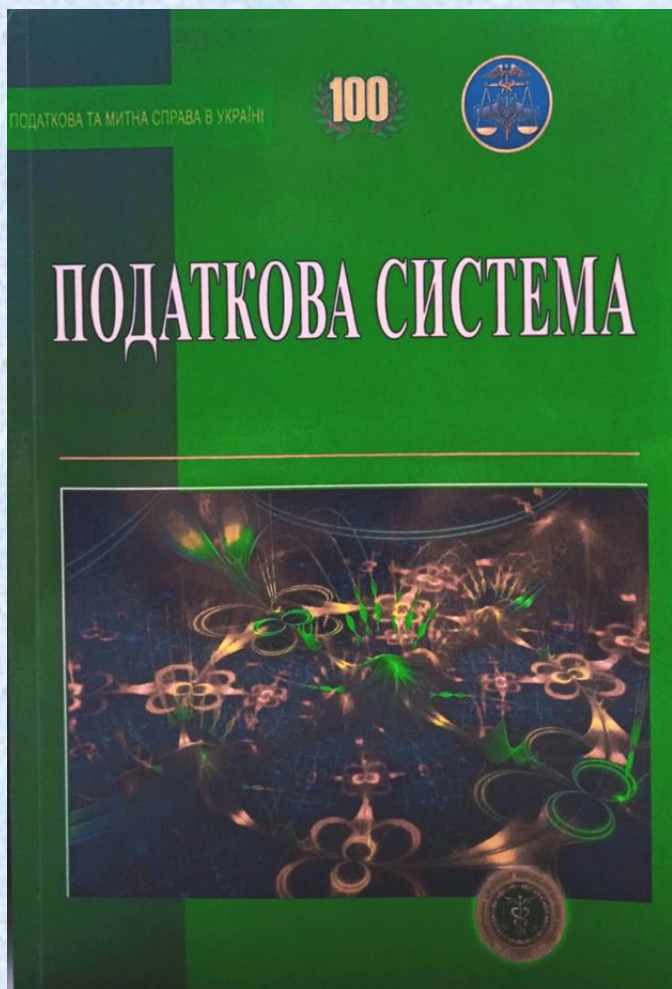
Реформування податкової системи України: сучасні виклики та орієнтири : монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. П. В. Пашка, д.е.н., проф. Л. Л. Тарангул ; НУДПСУ, НДЦ з проблем оподаткування. – Київ : ТОВ «Новий друк», 2015. – 570 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 29).

Монографія присвячена вивченню теоретико-методологічних та практичних аспектів реформування податкової системи України. Визначено стратегічні вектори розвитку податкової системи України з урахуванням глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Андрущенко В. Л. Податкова держава : монографія / В. Л. Андрущенко, Т. В. Тучак ; УДФСУ ; ННІ економіки, оподаткування та митної справи. – Київ : Алерта, 2016. – 304 с.

У монографії на прикладі держав Заходу розкрито поняття, інститути та явища податкової держави. Концепція та функціонування такої держави мало висвітлені у вітчизняній фінансовій літературі.

Податкова система : навч. посібник / В. Л. Андрущенко, В. О. Осмятченко, Т. В. Тучак [та ін.] ; Ун-т держ. фіскал. служби України. – Ірпінь : ВПЦ УДФСУ, 2020. – 492 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 155).

Навчальний посібник знайомить з історичними аспектами становлення та розвитку податкової системи, її структурою та функціями. Значну увагу приділено висвітленню особливостей справляння податків та зборів в Україні.

Суslopeць Анна Олександрівна
Мулявка Дмитро Григорович

ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ ПИТАННЯ

Ірпінь
2012

Суslopeць А. О. Формування та функціонування органів державної податкової служби в Україні: правові питання : монографія / А. О. Суslopeць, Д. Г. Мулявка ; ДПСУ ; НУДПСУ. – Ірпінь : ВЦ НУДПСУ, 2012. – 182 с.

Монографію присвячено проблемам адміністративно–правового регулювання формування та функціонування органів державної податкової служби в Україні.

Вперше аргументовано публічність органів державної податкової служби в Україні, оскільки вони захищають публічний інтерес держави.

ДЕРЖАВНА
ПОДАТКОВА СЛУЖБА
УКРАЇНИ В ДОКУМЕНТАХ
ТА ФОТОГРАФІЯХ

Державна податкова служба України у документах та фотографіях / В. О. Кайзерман, Ф. О. Ярошенко, О. В. Нізенко [та ін.] ; ред. кол.: С. В. Буряк (голова), П. В. Мельник [та ін.]. – Київ : Державна податкова адміністрація України, 2009. – 620 с.

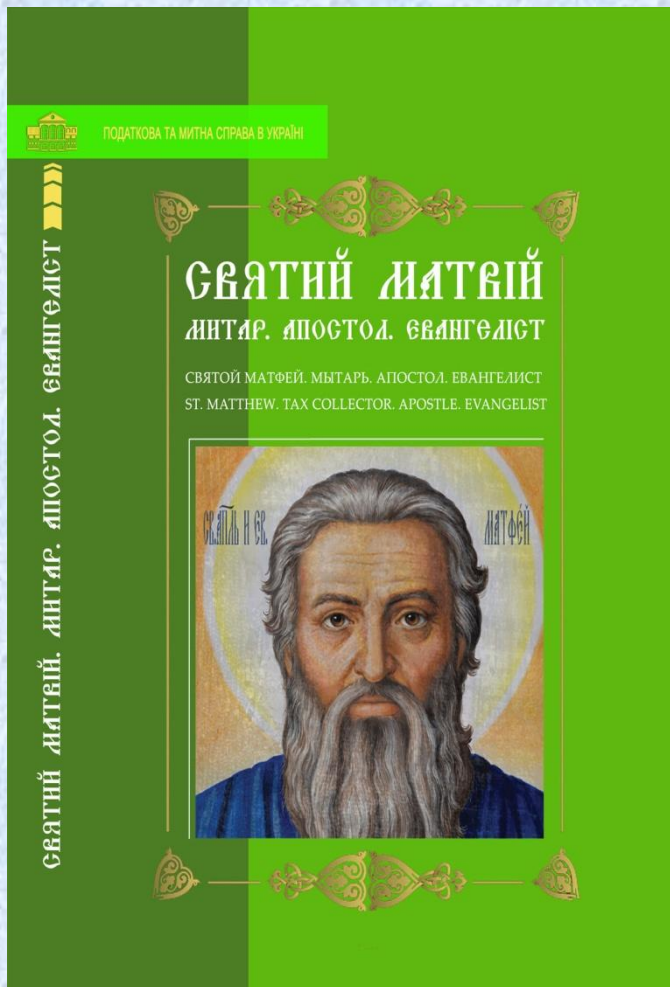
У книзі вперше за допомогою документів і фото висвітлено історію створення та становлення податкової служби нашої держави, презентовано колективи, які складають ДПА України, регіональні податкові служби, окрема увага приділена податківцям-ветеранам, профспілкам та Національному університету державної податкової служби.

...Торг товарами, які будуть привозитися з-за кордону і вивозитися за кордон, вестиме саме держава наша.

*IV Універсал Центральної Ради
Української Народної республіки*

Митник – професія стародавня. Ще на початку світової цивілізації існували митні відносини між найпершими рабовласницькими державами Стародавнього Сходу: Єгиптом, Ассирією, Вавилоном. Перші відомості щодо цього містяться у документах VI династії Стародавнього Єгипту, тобто – початку III тисячоліття до н.е. Розвинені були такі стосунки у Давній Греції, а особливо в Римі. За свідченнями Євангелія, один з апостолів – євангеліст Матфей – був митарем, тобто збирачем податей для Римської імперії, під владою якої на той час перебувала Іудея.

Саме слово «мито» походить від слов'янського «мити» – тобто «одбирати, збирати». На відміну від пізнішого терміну «таможня» (від тюркського “тамга” – клеймо, яке ставилося на різноманітних видах власності). Як бачимо, слово “мито” в давнину означало не тільки власне “таможені”, тобто зовнішньоторговельні збори, але й податки взагалі, що у вузькому значенні закріпилося саме в українській мові. Упродовж віків митниця була і залишається одним із найсуттєвіших чинників державності й незалежності країни, яскравим свідченням владного і фінансового суверенітету.

Святий Матфей. Митар. Апостол. Євангеліст. = Святой Матфей. Мытарь. Апостол. Євангеліст = St. Matthew. Tax collector. Apostle. Evangelist / А. Г. Капустин, С. Д. Судак, П. В. Пашко [та ін.] ; Держ. митна служба України ; [за благословенням Блаженнішого Володимира митрополита Київського і всієї України]. – Одеса : АП «Пласке», 2010. – 128 с.

Книга присвячена висвітленню життя святого апостола та євангеліста Матфея, який був митарем та є святим захисником митників.

Митний кодекс України : нормат. докум. з урахув. ост. змін в ред. станом на 05.01.2022 р. (відповід. офіц. тексту). – Суми : ТОВ «ВВП НОТІС», 2022. – 408 с. – (Законодавство України).

Станом на 05.01.2022 р.

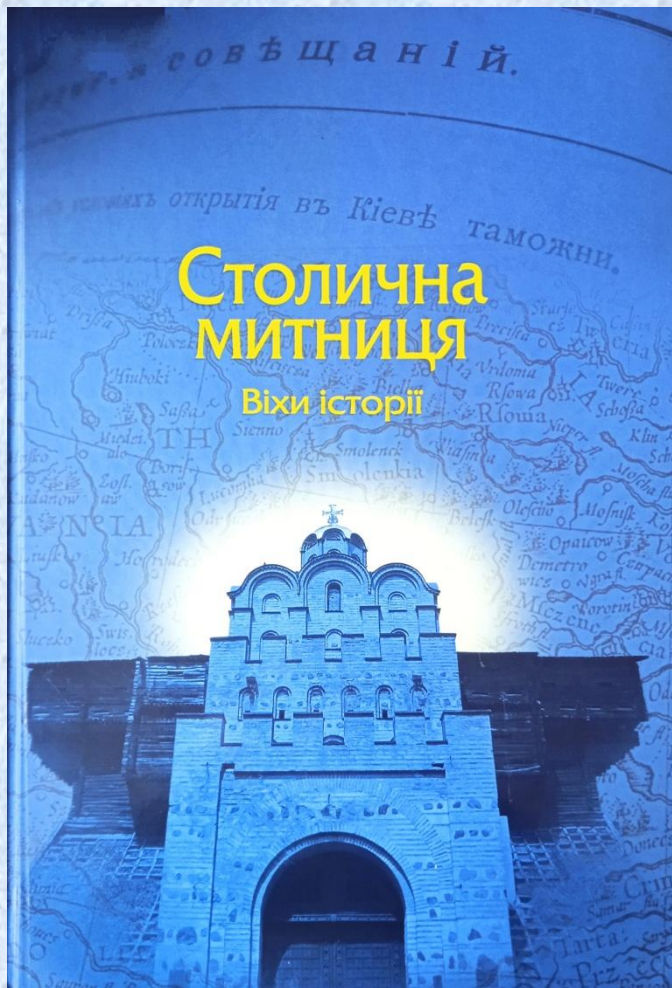
Нариси з історії митної справи та митного законодавства України – Руси / П. М. Дідусенко, Т. С. Мавродій, С. А. Пахневський. [та ін.] ; під заг. ред. П. М. Дідусенко. – Київ : Вид-во «Софія А», 2005. – 634 с.

В книзі вперше, на підставі великого джерельного, фактичного та ілюстрованого матеріалу, великої кількості порівняльних таблиць і кольорових карт висвітлено історію становлення та розвитку митної справи та законодавчого регулювання правовідносин у даній сфері від найдавніших часів до сучасного періоду на території Русі (України).

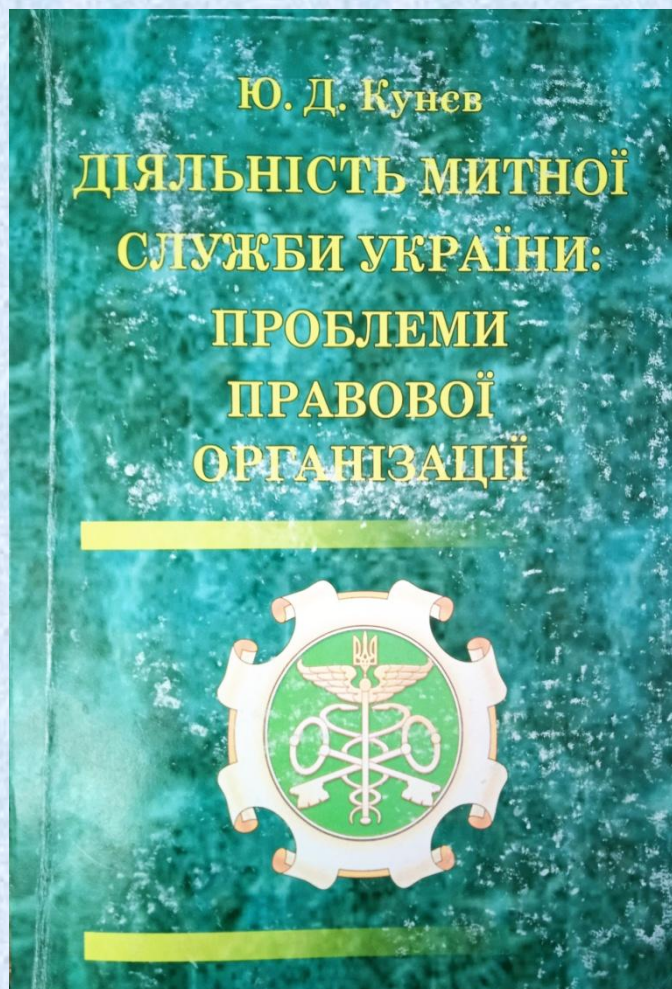
**Історія митної справи в Україні :
монографія / К. М. Колесников,
О. В. Морозов, Г. М. Виноградов; за
ред. П. В. Пашка, В. В. Ченцова ;
Вступне слово О. Б. Єгорова. – Київ :
Знання, 2006. – 606 с. : іл., карти. –
(Митна справа в Україні).**

У пропонованій праці розглядається еволюція митної діяльності на території України від найдавніших часів до сучасності.

Столична митниця. Віхи історії /
ред. кол. : В. Ю. Бихун, С. Г. Мамаєв,
О. І. Неділя [та ін.]. – Київ : ЛАТ,
2007. – 222 с.

Книга, що підготовлена колективом співробітників Київської регіональної митниці, розповідає про історичний шлях і сьогодення митниці, про перспективи вдосконалення митної справи в Києві та в Україні взагалі.

Кунєв Ю. Д. Діяльність митної служби України: проблеми правової організації : монографія / Ю. Д. Кунєв; Держ. митна служба України ; Акад. митної служби України. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2009. – 242 с.

У монографії розглянуто теоретико-методологічні основи науки адміністративного права, зокрема теоретико-методологічні проблеми та системно-правові основи організації діяльності митної служби.

Мельник Оксана Михайлівна

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАЦІВНИКА
ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Ірпінь
2012

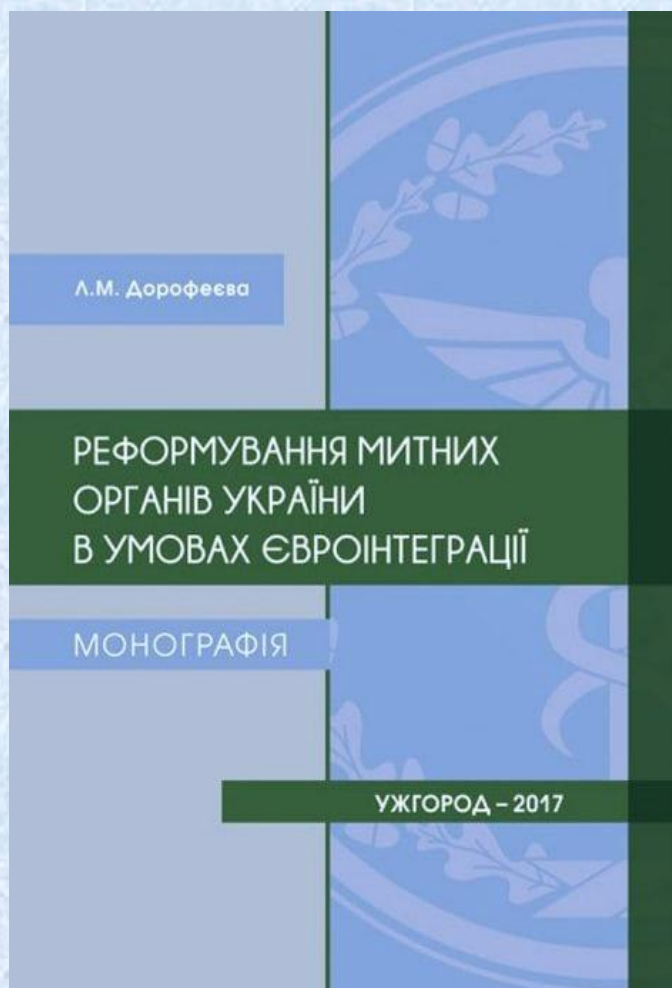
Мельник О. М. Правовий статус працівника державної митної служби : монографія / О. М. Мельник. – Ірпінь: ВЦ НУДПСУ, 2012. – 170 с.

Монографію присвячено проблемам правового статусу працівника державної митної служби України. На основі вивчених наукових праць, міжнародного досвіду, чинного законодавства, сформульовано нові науково-обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення правового статусу працівника органів державної митної служби України.

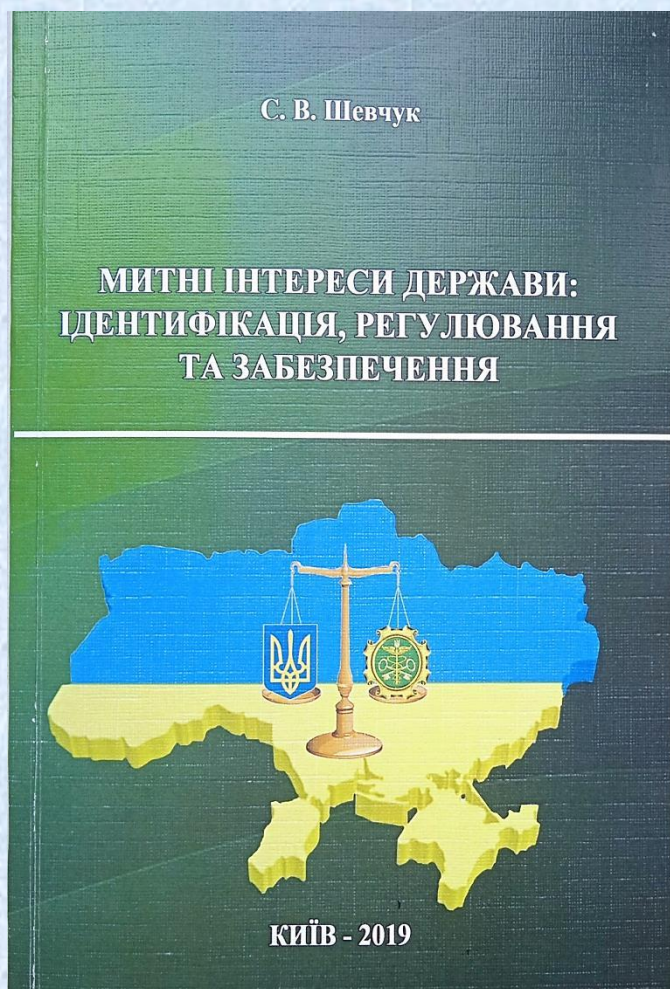
Гребельник О. П. Митна справа : підручник / О. П. Гребельник. – 5-е вид., онов. та доп. – Київ : ЦУЛ, 2017. – 400 с.

У підручнику розглядається низка проблем, пов'язаних із функціонуванням митної системи в Україні. Приділено увагу аналізу митних режимів експорту, реекспорту, імпорту, реімпорту, тимчасовому ввезенню (вивезенню), митному складу, магазину безмитної торгівлі та інше.

Дорофєєва Л. М. Реформування митних органів України в умовах євроінтеграції : монографія / Л. М. Дорофєєва ; Мін-во освіти і науки України ; Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород : ВД «Гельветика», 2017. – 444 с.

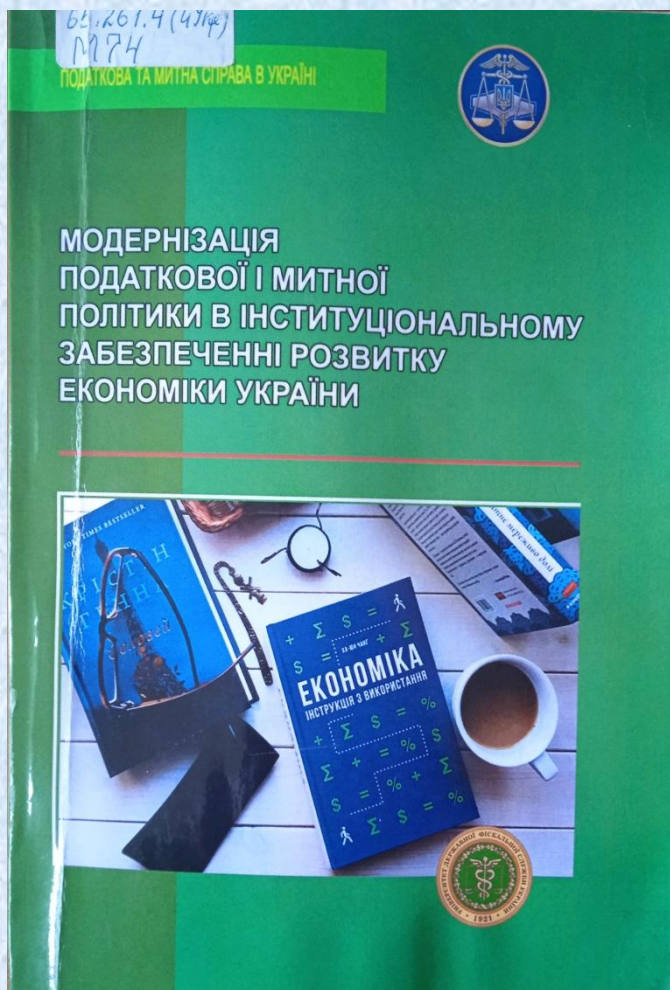
В монографічному дослідженні проаналізовані етапи створення, формування та історичного розвитку митних органів Європи і України, а також форми функціонування від моменту їх виникнення до сучасного періоду.

Шевчук С. В. Митні інтереси держави: ідентифікація, регулювання та забезпечення : монографія / С. В. Шевчук ; УДФСУ. – Київ : Аграр Медіа Груп, 2019. – 522 с.

У монографії здійснено комплексне дослідження теоретико–методологічних та організаційно–практичних засад забезпечення митних інтересів України через призму нормативного підходу. Сфокусовано увагу на зростанні ролі митної безпеки та митних інтересів у забезпеченні національної безпеки й національних інтересів України.

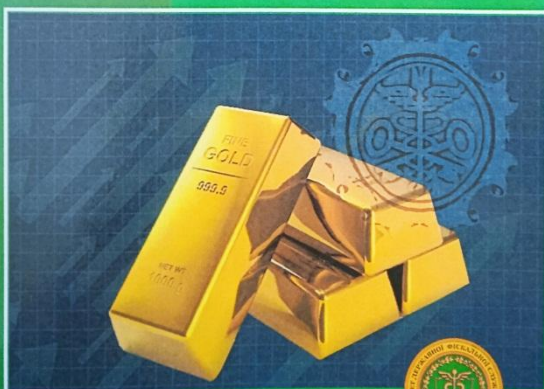
Модернізація податкової і митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України : монографія / К. О. Ващенко, П. В. Пашко, С. В. Онишко [та ін.] ; за наук. ред. д.е.н., проф. П. В. Пашка, д.е.н., проф. С. В. Онишко ; Ун-т ДФС України. – Ірпінь : ВПЦ УДФСУ, 2020. – 518 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 129).

У монографії проблематику податкової і митної політики, спрямовану на забезпечення розвитку економіки України, розглянуто крізь призму використання та модернізації інституціонального інструментарію. Розглянуто особливості інституціональних підходів у формуванні фіскального простору та регулюванні фінансових потоків.

ПОДАТКОВА ТА МИТНА СПРАВА В УКРАЇНІ

100

РОЗВИТОК МИТНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Розвиток митної політики України в контексті реалізації економічної функції держави : монографія / В. В. Борса, О. П. Гребельник, А. В. Ємець [та ін.] ; за ред.: О. П. Гребельника ; УДФСУ. – Ірпінь : ВПЦ УДФСУ, 2021. – 266 с. – (Серія «Податкова та митна справа України», т. 170).

Проаналізовано міжнародні стандарти у сфері митної справи та визначено основні тенденції розвитку підходів до здійснення митного контролю та оформлення. Сформовано пропозиції щодо удосконалення процедур митного контролю в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів.